

Олена Миколаївна Крайнік,

канд. екон. наук, доцент,

ORCID 0000-0002-9787-0744

e-mail: elenakrainik2@gmail.com;

Катерина Олександрівна Братковська,

канд. екон. наук, доцент,

ORCID 0000-0003-2091-9623

e-mail: bratkovskaja@gmail.com;

Дмитро Олександрович Пожуєв,

студент,

ORCID 0009-0003-0763-8808

e-mail: xetyzsr@gmail.com

Національний університет «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ НОВІТНЬОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІКИ

Вступ. У сучасних умовах, коли технології розвиваються надзвичайно швидкими темпами, методи ведення бізнесу, технології виробництва продукції та конкурентні переваги, які ще десять років тому вважалися передовими, наприкінці першої чверті XXI століття в кращому випадку відповідають середньому рівню, а в окремих випадках повністю втрачають свою цінність як джерело конкурентних переваг. За таких умов дослідження питань, пов'язаних із конкурентоспроможністю підприємств, набуває особливої актуальності, оскільки дозволяє суб'єктам господарювання об'єктивно оцінити поточний стан ринку та вибудувувати свою діяльність з урахуванням сучасних тенденцій.

Водночас, незважаючи на значний інтерес з боку науковців до цієї проблематики, вона потребує подальших досліджень та постійного оновлення, оскільки в умовах динамічних змін зовнішнього середовища, появи нових технологій, стратегій поведінки та викликів, які несе із собою наступне десятиліття, глобалізаційні процеси можуть зазнавати суттєвих трансформацій. Не менш важливим є й розуміння загального напрямку розвитку світової економіки, оскільки загострення протиріч між Сходом і Заходом, Європою, США, Китаєм та країнами Близького Сходу формує нову систему міжнародних відносин, у межах якої світовий порядок набуває якісно інших рис.

У такому нестабільному зовнішньому середовищі досить складно прогнозувати подальший напрям розвитку світової економіки та домінуючі глобальні тренди. Уже сьогодні окремі науковці висловлюють припущення щодо процесів деглобалізації та відходу від попередньої моделі світового порядку. Проте подібні твердження можна вважати дещо передчасними, оскільки рівень технологічного розвитку, доступність інформації, а також висока взаємозалежність країн світу роблять масштабну

деглобалізацію малоімовірною. Водночас не виключено, що глобалізаційні процеси можуть тимчасово уповільнюватися під впливом кризових явищ.

Слід також зазначити, що глобалізація виступає одним із ключових каталізаторів технологічного, технічного та інноваційного розвитку як окремих країн, так і підприємств, оскільки сприяє прискоренню обміну інформацією, поширенню перспективних технологій і залученню інвестиційних ресурсів із різних країн світу для подальшого розвитку інновацій. У контексті обраної теми особливо важливим є дослідження не лише можливостей і викликів, які несе глобалізація, але й стратегій, за допомогою яких сучасні підприємства можуть максимізувати вигоди від глобалізаційних процесів та водночас мінімізувати потенційні загрози, пов'язані з їх реалізацією.

Аналіз останніх джерел та публікацій. Проведений аналіз наукових джерел з обраної тематики, зокрема щодо впливу глобалізації на формування конкурентних переваг суб'єктів господарювання в умовах розвитку новітньої моделі економіки, свідчить про значну зацікавленість як вітчизняних, так і зарубіжних науковців питаннями глобалізації та її впливу на конкурентоспроможність підприємств у сучасних умовах. При цьому вплив глобалізаційних процесів у контексті ситуації, що склалася в Україні та світі станом на 2025 рік, відчувається не лише на науковому рівні, але й у повсякденному житті, зокрема через посилення взаємозалежності політичних, економічних та соціальних процесів у різних країнах світу.

Дослідженням зазначеної проблематики займалися, зокрема, такі вітчизняні науковці, як Ананьева Ю. [1], яка у своїй роботі аналізує взаємозв'язок між глобалізацією та діяльністю підприємств, зосереджуючи увагу на фінансових аспектах, організації бізнес-процесів і ризиках, що супроводжують глобалізаційні процеси. Автор також розглядає можливі

механізми протидії цим викликам, зокрема через диверсифікацію діяльності, формування ефективної системи управління ризиками, інноваційний розвиток та розвиток партнерських відносин з іншими підприємствами й організаціями.

Питання формування конкурентоспроможності підприємств з урахуванням глобалізаційних процесів досліджує також Твердохліб М. Г. [2], який у своїй праці зосереджує увагу на можливостях підвищення конкурентних переваг сучасних підприємств шляхом виходу на міжнародні ринки, полегшеного доступу до нових технологій, розміщення виробничих потужностей у країнах з нижчим рівнем витрат, а також використання інших позитивних ефектів глобалізації. Водночас автор акцентує увагу й на ризиках, пов'язаних із глобалізацією, серед яких необхідність адаптації до локальних ринків, упровадження нових технологій, активізації інноваційного розвитку та посилення конкурентного тиску з боку міжнародних гравців.

Поруч із цими дослідженнями варто відзначити роботи Науменка Ю. В. [3], який аналізує фактори формування конкурентних переваг підприємств у післявоєнний та післякризовий період, приділяючи окрему увагу ролі глобалізації, інновацій та технологічного розвитку у забезпеченні конкурентоспроможності підприємств. Споріднену тематику досліджували також Беш В. Р., Зелінський С. І. та Капшій Ю. Я. [4], які розглядали вплив глобалізації та геополітичних криз на конкурентоспроможність підприємств через трансформацію ланцюгів постачання, а також аналізували можливості підвищення конкурентних переваг за рахунок цифрових технологій, інноваційних підходів до управління та оптимізації логістичних процесів.

Серед зарубіжних досліджень слід відзначити роботи Shah S. та Patil V. [7], які аналізують взаємозв'язок між глобалізацією та ланцюгами постачання, акцентуючи увагу як на нових можливостях (доступ до ринків, економія на масштабі, трансфер знань), так і на ключових викликах і ризиках, зокрема складності координації, геополітичних та екологічних загрозах.

Окрім зазначених авторів, питання конкурентоспроможності підприємств, глобалізації, цифрової економіки, технологічного та інноваційного розвитку також розглядалися у працях таких вітчизняних і зарубіжних науковців, як Гавран В. Я., Грибик І. І., Комар Ю. О. [5], Ткаченко А., Маслов Д. [6], Гавриш О. А., Карпенко І. О. [12], Шостак Л. В., Павлова С. [13], Шостак Л. В., Бегун С. І. [14], а також Rajagopal V. та Zlatev V. [8], які своїми дослідженнями суттєво доповнили й розширили наукове розуміння зазначеної проблематики.

Мета статті. Основною метою статті є аналіз процесів глобалізації та їх впливу на конкурентоспроможність підприємства, а також дослідження можливостей, які глобалізаційні процеси здатні надати сучасним підприємствам, і визначення викликів, з якими їм доведеться стикатися. Як доповнення

до основної мети у статті поставлено завдання визначити та описати вплив глобалізаційних процесів на національні підприємства в умовах формування нової моделі економіки, а також з урахуванням кризової та післякризової ситуації, що склалася й потенційно складатиметься в країні у післявоєнний період.

Методологія дослідження. Методологічною основою дослідження є сукупність загальнонаукових і спеціальних методів аналізу економічних процесів, що дозволяють комплексно оцінити вплив глобалізації на формування конкурентних переваг суб'єктів господарювання в умовах розвитку новітньої моделі економіки.

У ході дослідження застосовано методи аналізу та синтезу для узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності глобалізації та конкурентоспроможності підприємств. Порівняльний аналіз використано для дослідження бізнес-моделей і стратегій як національних, так і іноземних компаній. Системний підхід дозволив розглянути глобалізаційні процеси як комплексний фактор впливу на зовнішнє бізнес-середовище.

Для оцінки доцільності та ефективності застосування окремих стратегій використано методи економічного моделювання та узагальнення, що дало змогу визначити ключові переваги, ризики та обмеження діяльності підприємств у глобалізованому середовищі.

Результат дослідження. Перш ніж переходити до поглибленого дослідження впливу глобалізації та її процесів на конкретні переваги підприємства, а також на рівень його конкурентоспроможності, доцільно насамперед з'ясувати, що саме являє собою глобалізація у сучасному розумінні. Таким чином, наприкінці першої чверті ХХІ століття глобалізацію можна охарактеризувати як процес інтеграції окремих національних економік та підприємств, що діють у межах національних кордонів, у світову економічну екосистему, міжнародні ланцюжки постачання товарів і послуг, а також як проникнення іноземних підприємств, трендів розвитку, технологій та інновацій у національні економічні системи. У результаті цього змінюються установлені «правила гри», а способи господарської діяльності різних економік та економічних систем поступово наближаються до певних загальносвітових стандартів.

При цьому слід зауважити, що під єдиним світовим стандартом не маються на увазі жорстко визначені та уніфіковані норми, а радше сформовані великою кількістю підприємств на світовому ринку підходи до виробництва, торгівлі та управління, які здебільшого відображають середній рівень якості відповідного типу продукції чи послуг, рівень технологічного розвитку та ефективність управління [2]. Водночас з кожним роком міжнародна торгівля, фінансові потоки, інвестиції, технології та інновації стають дедалі більш інтегрованими в єдину світову економічну екосистему. Це свідчить про те, що глобалізація, яка раніше сформувала такі поняття, як міжнародні ринки, міжнародний бізнес і транснаці-

ональні корпорації, на сьогодні виступає одним із ключових факторів переходу від відносно закритих економічних систем до більш відкритих, сприяючи формуванню глобальної системи взаємозв'язків і єдиного підходу до ведення господарської діяльності.

Говорячи про витoki глобалізації та початок розвитку глобалізаційних процесів, найбільш доречним є звернення до початку XIX ст. Саме з початком першої промислової революції обсяги виробництва товарів суттєво зросли, а підприємства, які раніше переважно орієнтувалися на задоволення внутрішнього попиту, почали активно виробляти продукцію для реалізації за межами національних економік. Таким чином, саме цей період можна вважати початком глобалізації, яка з подальшим розвитком технологій лише набирала обертів і прискорювалася [2, 5].

Досліджуючи вплив глобалізації на конкурентоспроможність, варто зазначити, що глобалізаційні процеси мають безпосередній вплив на рівень конкурентоспроможності підприємства. Це пояснюється тим, що конкурентоспроможність сучасного підприємства є результатом взаємодії комплексу зовнішніх і внутрішніх факторів, які визначають здатність підприємства ефективно функціонувати в умовах новітньої економіки, отримувати прибуток і забезпечувати довгостроковий розвиток. Оскільки глобалізація впливає як на зовнішнє середовище підприємства, так і опосередковано на його внутрішні процеси, можна стверджувати, що глобалізаційні процеси безпосередньо беруть участь у формуванні конкурентних переваг підприємства [3, 13].

Хоча про повномасштабну деглобалізацію наразі говорити передчасно, останнім часом все більшого поширення набувають процеси економічного націоналізму. Особливо гостро це питання проявляється з огляду на геополітичну ситуацію, що почала формуватися на початку 20-х років XXI століття. У цьому контексті глобалізація перестає бути виключно суперництвом окремих підприємств або корпорацій за домінування на світових ринках і дедалі більше трансформується у боротьбу держав за найвигодніші умови для власної економіки та національного бізнесу.

Показовим прикладом таких змін є політика Сполучених Штатів Америки після приходу до влади Дональда Трампа на початку 2025 року. Його підхід фактично трансформував роль США з «світового поліцейського», який упродовж десятиліть виступав гарантом міжнародної безпеки та одним із центрів демократичного устрою, у державу, що дедалі більше діє за логікою великого бізнесу. Пріоритети поступово змістилися від підтримки глобальної стабільності, дипломатичного та військового впливу, а також соціально-демографічних питань усередині країни до прагнення отримання максимального економічного зиску, захоплення нових ринків і укладання короткостроково вигідних контрактів. У результаті США, залишаючись однією з найпотужніших держав світу, демонструють приклад зміщення стратегічних цінностей у бік тактичних вигод. Це

свідчить про те, що глобалізація не зникає, проте її характер і механізми реалізації зазнаватимуть суттєвих змін. Саме тому дослідження цієї теми в період переходу від однієї моделі поведінки – як на рівні підприємств, так і на рівні держав – до іншої є особливо актуальним і доцільним.

Окремо слід зазначити, що відповідно до тенденцій останніх років дедалі більшого поширення набувають процеси політизації інвестицій, як внутрішніх, так і зовнішніх. Яскравим прикладом для України є створення фондів із залученням іноземних партнерів, зокрема фонду з розробки та видобування корисних копалин між США та Україною, Фонду відбудови України, а також низки спільних ініціатив із європейськими партнерами. У багатьох випадках ініціаторами таких проєктів виступають не приватні інвестори, а політичні інститути, за сприяння яких і відбувається залучення фінансових ресурсів. Такий стан речей підтверджує тенденцію до посилення державного контролю над фінансовими потоками та зростання ролі політичних факторів у прийнятті інвестиційних рішень [10].

Водночас події останнього десятиліття свідчать про те, що глобалізація та світова торгівля в тому вигляді, в якому вони існували протягом останніх п'ятдесяти років, навряд чи збережуться без змін. Темпи економічного зростання, розширення міжнародної торгівлі та інші процеси, на які глобалізація здійснювала прямий або опосередкований вплив, імовірно, будуть нижчими. Це пояснюється тим, що впродовж останніх десятиліть існувала сприятлива сукупність факторів, яка стимулювала глобалізаційні процеси: нормалізація відносин між Заходом і Сходом, об'єднання Німеччини, розпад Радянського Союзу, стрімке економічне зростання Китаю, становлення «азійських тигрів», створення та розширення Єврозони тощо. Саме ці процеси сформували сприятливе середовище для поглиблення глобалізації та інтеграції більшості країн світу у світову економіку.

Натомість початок затяжного періоду криз – від фінансової кризи 2008 року до пандемії COVID-19, збройних конфліктів і найбільшої війни в Європі з часів Другої світової – суттєво змінив умови функціонування світової економіки. В умовах зростання геополітичної напруженості та загрози глобальних конфліктів можна очікувати уповільнення темпів глобалізаційних процесів, а в окремих сферах – навіть проявів часткової деглобалізації. Проте повна відмова від глобалізації є малоімовірною, оскільки рівень технологічної взаємозалежності та інтегрованості світової економіки є настільки високим, що різке згортання цих процесів може мати катастрофічні наслідки для глобальної економіки загалом [11].

Таким чином, для кращого розуміння, впливу глобалізації на різні економіки світу, а також наслідки, які може спричинити деглобалізація світового ринку та глобалізаційних процесів, необхідно детальніше розглянути, які саме переваги та ризики несе в собі глобалізація. Доцільно розпочати з аналізу позитивних аспектів, які виступають основним стиму-

лом для нових країн, долучатися до світової торгівлі та інтегруватися у глобальну економіку, після чого перейти до розгляду загроз і викликів, пов'язаних із глобалізаційними процесами.

Одним із ключових позитивних факторів впливу глобалізації є доступ до нових ринків у глобальному масштабі, що надає організаціям і підприємствам можливість досягати надзвичайно великих масштабів діяльності та практично без обмежень зростати за умови ефективної реалізації наявних конкурентних переваг і потенціалу. Подібний рівень розвитку в межах виключно національної економіки є майже неможливим через її обмеженість як за масштабами попиту, так і за кількістю учасників ринку. Натомість світовий ринок створює значно ширші можливості для формування монополій або олігопольних позицій, особливо у високотехнологічних галузях, де входження нових гравців є ускладненим через необхідність значних капіталовкладень, залучення висококваліфікованих спеціалістів і використання стратегічних технологій з обмеженим доступом.

Водночас, на відміну від національних економік, у глобальній економічній системі відсутній єдиний централізований орган, який би ефективно обмежував процеси монополізації, а чинні правила та регуляторні обмеження здебільшого поширюються лише на окремі країни або ринки. Ще однією важливою перевагою глобалізації є можливість залучення значних фінансових ресурсів, мобілізація яких у межах національної економіки часто є складною або навіть неможливою. Крім того, глобалізація сприяє пришвидшенню процесів поширення нових технологій між країнами, що позитивно впливає на розвиток підприємств, зокрема через зниження виробничих витрат, підвищення якості продукції та зміцнення фінансової стійкості. Це також зумовлено більшою доступністю фінансових ресурсів і ширшим колом потенційних інвесторів на світових ринках.

Окремо слід відзначити, що в умовах глобалізації підприємства отримують можливість переносити виробництва з низькою доданою вартістю або окремі етапи виробничого процесу, які не потребують високої кваліфікації, до країн, що розвиваються. Це дає змогу суттєво знизити витрати на оплату праці, підвищити рентабельність діяльності та зменшити кінцеву вартість продукції. Водночас глобалізація сприяє розширенню доступу до ресурсів, які в межах національних економік є обмеженими або дефіцитними [1, 5].

Разом із перевагами глобалізація несе в собі й низку суттєвих загроз і викликів, серед яких доцільно виділити такі:

- По-перше, це високі темпи змін зовнішнього середовища діяльності підприємств, зокрема постійне зростання вимог до якості продукції, рівня технологічного розвитку та інноваційної спроможності. У результаті технологічно відсталі або недостатньо гнучкі підприємства можуть втрачати свої позиції навіть на внутрішніх ринках.

- По-друге, суттєво зростає рівень конкуренції, зумовлений появою іноземних гравців на національних ринках. Навіть стійкі конкурентні переваги, сформовані підприємством раніше, можуть втрачати актуальність, що зумовлює необхідність формування нових переваг та адаптації до змінених умов конкурентної боротьби.

- По-третє, підвищується вразливість підприємств і національних економік до глобальних криз. Практика свідчить, що економічні потрясіння, які виникають у провідних світових економіках, можуть у короткі строки поширюватися на інші країни, інтегровані у світову торгівлю. Яскравим прикладом є фінансова криза 2008 року, яка розпочалася у США у 2007 році та охопила більшість економік світу.

- По-четверте, зростає залежність від світових коливань цін на сировину та глобального попиту, що робить діяльність підприємств менш передбачуваною, оскільки виникає потреба враховувати не лише внутрішню, а й загальносвітову економічну кон'юнктуру.

- По-п'яте, глобалізація створює додаткові ризики для малого та середнього бізнесу. Такі підприємства часто отримують обмежену вигоду від глобалізаційних процесів, водночас стикаючись із суттєвими викликами, оскільки вони недостатньо масштабні для ефективної конкуренції на зовнішніх ринках, але змушені адаптуватися до зростаючого конкурентного тиску.

Таким чином, можна зробити висновок, що від глобалізаційних процесів найбільше виграють підприємства, здатні до інновацій, постійного вдосконалення та адаптації до змін. Такі суб'єкти господарювання отримують можливість розширювати масштаби діяльності та нарощувати прибутковість. Натомість підприємства, які дотримуються консервативних підходів і не готові до змін, зазнають від глобалізації значно більших втрат. Отже, попри наявність негативних аспектів, глобалізація загалом має позитивний вплив на розвиток підприємств, оскільки сприяє очищенню ринків від застарілих і неконкурентоспроможних суб'єктів та стимулює інших до розвитку. Водночас поширення процесів деглобалізації може призвести до загального відкату економічного розвитку до рівня індустріальної епохи. Саме тому твердження про повну деглобалізацію є мало-реалістичним, адже в сучасних умовах глобалізація залишається одним із ключових джерел економічного зростання та добробуту [1, 14].

Висновки. Підбиваючи підсумки проведеного дослідження, можна зазначити, що процеси глобалізації глибоко вкорінилися в сучасній економічній системі та стали однією з її визначальних характеристик поряд із цифровізацією та інноваційним розвитком. Сучасний світ практично неможливо уявити без глобалізації, так само як підприємницьку діяльність – без конкуренції та вимог до рівня конкурентоспроможності. У 2025 році економічна глобалізація діяльності підприємств виступає одним із ключових чинників формування нового світового

економічного порядку, що базується на розвитку інновацій та міжнародної торгівлі.

В умовах глобального та нестабільного середовища, яке характеризується високими темпами технологічних змін, визначальними орієнтирами для підприємств стають гнучкість, здатність до співпраці з іншими суб'єктами господарювання, орієнтація на інноваційну діяльність та впровадження сучасних технологій у виробничі й управлінські процеси. Водночас не менш важливим залишається стратегічне планування діяльності з урахуванням

актуальних тенденцій, трендів, а також потенційних ризиків і викликів. Отже, для забезпечення виживання та розвитку в сучасних умовах підприємствам необхідно приділяти значну увагу процесам глобалізації та інтеграції у світові ринки, оскільки глобалізація навряд чи зникне. Найбільш ефективною стратегією формування конкурентних переваг у майбутньому є своєчасна та всебічна підготовка до сучасних реалій, що дозволить підприємствам максимально використати переваги глобалізації та водночас мінімізувати її ризики й негативні наслідки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ананьева Ю. Вплив глобалізації на фінансову стабільність підприємств та стратегії її забезпечення. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 55. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-14>
2. Твердохліб М. Г. Вплив глобалізації на конкурентоспроможність транснаціональних корпорацій. *Тези VI Міжнар. наук.-практ. конф. «Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи»*. Київ: КПІ, 2025. С. 202. URL: <https://confmanagement-proc.kpi.ua/article/view/329512>
3. Науменко Ю. В. Конкурентоспроможність підприємств в контексті відновлення економіки України. *Economic Journal Odessa Polytechnic University*. 2024. № 4(30). С. 68–76. <https://doi.org/10.15276/EJ.04.2024.8>
4. Беш В. Р., Зелінський С. І., Капшій Ю. Я. Трансформація ланцюгів постачання в умовах глобалізаційних процесів. *Маркетингові та логістичні технології: інновації для забезпечення ефективності бізнес-процесів*: монографія. Тернопіль: ФОП Шпак В. Б., 2024. С. 99–108. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/46774/2/ColMon_2024_Besh_V_R-Transformatsiia_lantsiuhiv_99-108.pdf
5. Гавран В. Я., Грибик І. І., Комар Ю. О. Дослідження нових бізнес-моделей та стилю бізнесу провідних підприємств сфери торгівлі. *Науковий вісник НУ «Львівська політехніка»*. 2025. Т. 9, № 1. С. 179–189. <https://doi.org/10.23939/semi2025.01.179>
6. Ткаченко А., Маслов Д. Вплив глобалізації на стимулювання інноваційної активності як одного з ключових факторів підвищення конкурентоспроможності національних підприємств *Економічний аналіз*. 2025. Т. 35, № 1. С. 346–357. <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.346>
7. Shah S., Patil V. Exploring the challenges and opportunities for globalisation of logistics and supply chains. *WSEAS Transactions on Business and Economics*. 2024. Vol. 21. P. 2806–2827. <https://doi.org/10.37394/23207.2024.21.229>
8. Rajagopal V., Zlatev V. Understanding international business. *Decisions in International Trade and Logistics*. Palgrave Macmillan, Cham, 2025. https://doi.org/10.1007/978-3-031-83375-5_1
9. Jaax A., Miroudot S., van Lieshout E. *Deglobalisation? The reorganisation of global value chains in a changing world*. OECD Policy Paper, 2023. April 25. 46 p. <https://doi.org/10.1787/b15b74fe-en>
10. Bharadwaj A., Gilbert M., Gratoski T., Lang N., Rafih R., Urbano L. *Ten forces reshaping global business*. Boston Consulting Group, 2025. May 28. URL: <https://www.bcg.com/publications/2025/ten-forces-reshaping-global-business>
11. *Globalisation is here to stay, but not as we've known it*. World Economic Forum, 2025. July 15. URL: <https://www.weforum.org/stories/2025/07/chief-economist-on-future-of-globalisation-global-trade/>
12. Гавриш О. А., Карпенко І. А. Інновації як імператив конкурентоспроможності транснаціональних корпорацій на глобальних ринках. *Economic Synergy*. 2023. № 1. С. 136–150. <https://doi.org/10.53920/ES-2023-1-11>
13. Шостак Л., Павлова С. Формування потенціалу бізнес-моделі підприємства в умовах цифровізації. *Інтелект XXI*. 2024. № 3. С. 104–109. <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2024-3.15>
14. Шостак Л. В., Бегун С. І. Особливості та умови формування бізнес-моделі підприємства в умовах цифрової трансформації економіки. *Інфраструктура ринку*. 2024. Вип. 80. С. 187–191. <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.346>

Надійшла до редакції 24.02.2026

Прийнята до друку 03.04.2026

Опублікована 30.05.2026

REFERENCES

1. Ananieva, Y. (2023). Impact of globalization on financial stability of enterprises and strategies for ensuring it. *Economy and Society*, 55. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-14> [in Ukrainian].
2. Tverdokhlib, M. H. (2025). Impact of globalization on the competitiveness of multinational corporations. In *Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference "Business, Innovation, Management: Problems and Prospects"* (p. 202). Kyiv Polytechnic Institute. <https://confmanagement-proc.kpi.ua/article/view/329512> [in Ukrainian].
3. Naumenko, Y. V. (2024). The Competitiveness of enterprises in the context of Ukraine's economic recovery. *Economic Journal of Odessa Polytechnic University*, 4(30), 68–76. <https://doi.org/10.15276/EJ.04.2024.8> [in Ukrainian].
4. Biesh, V. R., Zelinskyi, S. I., & Kapshii, Y. Y. (2024). Transformation of supply chains under globalization processes. In *Marketing and logistics technologies: innovations to ensure the efficiency of business processes* [monograph] (pp. 99–108). Ternopil [in Ukrainian].
5. Havran, V. Y., Hrybyk, I. I., & Komar, Y. O. (2025). Research of new business models and business styles of leading trade enterprises. *Scientific Bulletin of Lviv Polytechnic National University*, 9(1), 179–189. <https://doi.org/10.23939/semi2025.01.179> [in Ukrainian].
6. Tkachenko, A., & Maslov, D. (2025). The impact of globalization on stimulating innovation activity as a key factor in enhancing the competitiveness of national enterprises. *Ekonomichnyy analiz*, 1(35), 346–357. <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.346> [in Ukrainian].
7. Shah, S., & Patil, V. (2024). Exploring the challenges and opportunities for globalisation of logistics and supply chains. *WSEAS Transactions on Business and Economics*, 21, 2806–2827. <https://doi.org/10.37394/23207.2024.21.229>

8. Rajagopal, V., & Zlatev, V. (2025). Understanding international business. In *Decisions in International Trade and Logistics*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-83375-5_1
9. Jaax, A., Miroudot, S., & van Lieshout, E. (2023, April 25). *Deglobalisation? The reorganisation of global value chains in a changing world*. OECD Policy Paper. <https://doi.org/10.1787/b15b74fe-en>
10. Bharadwaj, A., Gilbert, M., Gratoski, T., Lang, N., Rafih, R., & Urbano, L. (2025, May 28). *Ten forces reshaping global business*. Boston Consulting Group. <https://www.bcg.com/publications/2025/ten-forces-reshaping-global-business>
11. World Economic Forum. (2025, July 15). *Globalisation is here to stay, but not as we've known it*. <https://www.weforum.org/stories/2025/07/chief-economist-on-future-of-globalisation-global-trade/>
12. Gavrysh, O., & Karpenko, I. (2023). Innovations as an imperative of competitiveness of multinational corporations in global markets. *Economic Synergy*, 1, 136–150. <https://doi.org/10.53920/ES-2023-1-11> [in Ukrainian].
13. Shostak, L., & Pavlova, S. (2024). Formation of enterprise business model potential under digitalization. *Intellect XXI*, 3, 104–109. <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2024-3.15> [in Ukrainian].
14. Shostak, L. V., & Behun, S. I. (2024). Features and conditions of enterprise business model formation under digital transformation of the economy. *Market Infrastructure*, 80, 187–191. <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.346> [in Ukrainian].

Received: 24.02.2026

Accepted: 03.04.2026

Published: 30.05.2026

Крайнік О. М., Братковська К. О., Пожуєв Д. О. Вплив глобалізації на формування конкурентних переваг суб'єктів господарювання в умовах розвитку новітньої моделі економіки

В умовах формування новітньої моделі економіки та посилення глобалізаційних процесів формування конкурентних переваг суб'єктів господарювання набуває особливої актуальності. Глобалізація суттєво трансформує зовнішнє бізнес-середовище, прискорює технологічні зміни, загострює конкуренцію та впливає на стратегії розвитку підприємств, роблячи їх адаптацію до нових економічних умов необхідною передумовою стійкого розвитку. Дослідження впливу глобалізації на конкурентоспроможність підприємств стає особливо важливим з огляду на посилення інтеграції національних економік у світові ринки та швидке поширення цифрових технологій.

Дослідження здійснено із застосуванням методів порівняльного та системного аналізу, аналізу і синтезу, узагальнення наукових підходів. Для оцінки доцільності та ефективності застосування різних стратегій у різних бізнес-середовищах використано методи економічного моделювання. Теоретичною та інформаційною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, а також аналітичні матеріали щодо впливу глобалізації на діяльність підприємств, інноваційний розвиток та конкурентоспроможність.

Дослідження показало, що глобалізаційні процеси мають як позитивний, так і деструктивний вплив на конкурентоспроможність підприємств. Ключовими чинниками формування стійких конкурентних переваг є диверсифікація діяльності, оптимізація витрат виробництва, інвестиції в інновації, цифровізація бізнес-процесів, ефективне управління ризиками та довгострокове стратегічне планування. Проаналізовано, як глобальна інтеграція у поєднанні з технологічними змінами трансформує бізнес-моделі та підходи до організації діяльності підприємств. Виявлено основні виклики для національних компаній, зокрема адаптацію до швидкозмінного зовнішнього середовища та ефективне використання глобальних можливостей.

Отримані результати мають практичне значення для формування стратегій розвитку підприємств у глобалізованому середовищі. Подальші дослідження доцільно спрямувати на аналіз механізмів адаптації підприємств до кризових та післявоєнних трансформацій економіки, а також на розробку стратегій максимізації вигод від глобалізаційних процесів при мінімізації потенційних ризиків.

Ключові слова: глобалізація, конкурентні переваги, конкурентоспроможність, новітня модель економіки, економіка, глобалізаційні процеси, формування конкурентних переваг.

Krainik O., Bratkovska K., Pozhuyev D. The impact of globalization on the formation of competitive advantages of business entities in the context of the development of the newest economic model

In the context of the emerging economic model and the intensification of globalization processes, the formation of competitive advantages for business entities has become increasingly critical. Globalization fundamentally transforms the external business environment, accelerates technological changes, increases competition, and influences corporate development strategies, making enterprise adaptation to new economic conditions an essential requirement. The study of globalization's impact on enterprise competitiveness is particularly relevant given the growing integration of national economies into global markets and the rapid dissemination of digital technologies.

The research employs a combination of comparative and systemic analysis, analytical synthesis, and generalization of scientific approaches. Economic modeling methods were applied to evaluate the feasibility and effectiveness of different strategies in diverse business environments. The theoretical and informational foundation of the study comprises academic works of domestic and foreign scholars, as well as analytical materials that examine the effects of globalization on business operations, innovation development, and enterprise competitiveness.

The study demonstrates that globalization has both opportunities and challenges for enterprises' competitiveness. Key factors contributing to sustainable competitive advantages include business diversification, production cost optimization, investments in innovation, digitalization of business processes, risk management, and long-term strategic planning. The analysis highlights how global integration combined with technological advancement reshapes business models and operational approaches. The study identifies major challenges faced by national enterprises, including adaptation to rapidly changing external conditions and effective leveraging of global market opportunities.

The results have practical significance for the development of corporate strategies in globalized environments. Future research should focus on mechanisms for enterprise adaptation to post-crisis and post-war economic transformations, strategies for maximizing the benefits of globalization, and minimizing associated risks, ensuring sustainable competitiveness in rapidly evolving global markets.

Keywords: globalization, competitive advantages, competitiveness, emerging economic model, economy, globalization processes, formation of competitive advantages.